

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ประกาศใช้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานไว้หลายประการเพื่อให้พยานบุคคลในคดีอาญาได้รับความปลอดภัยทั้งในด้านชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียงทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานทั้งก่อน ขณะและหลังการมาเป็นพยานซึ่งนับว่าเป็นมิติใหม่ของประเทศไทยในการคุ้มครองพยาน แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการในการที่จะได้มาซึ่งพยานบุคคล เนื่องจากประชาชนยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดและบุคคลที่จะมาเป็นพยาน รวมถึงการสูญเสียรายได้จากการประกอบอาชีพหรือการเสียเวลาในการที่จะต้องมาเป็นพยาน อุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ไม่สามารถคุ้มครองพยานให้ได้รับความปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ได้เท่าที่ควร

นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนแน่นอนในกรณีที่พยานบุคคลในคดีอาญาเป็นข้าราชการแล้วจะให้ความคุ้มครองอย่างไร เนื่องจากมาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติอาจเป็นไปได้ยากสำหรับบุคคลที่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่แน่นอนเมื่อเข้ามาสู่โครงการคุ้มครองพยานแล้วไม่อาจเปลี่ยนภูมิลำเนา เปลี่ยนชื่อหรือเปลี่ยนอาชีพได้ นอกจากนี้ หลังจากที่พยานมาให้การหรือคดีสิ้นสุดลงแล้วยังไม่มีมาตรการข้อใดที่รับประกันได้ว่าพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการจะได้กลับคืนสู่สถานภาพเดิมหรือได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเท่าที่พยานควรได้รับในระหว่างที่พยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน อาทิ ค่าตอบแทนในตำแหน่ง ความดีความชอบต่างๆ เป็นต้น

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การหาแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลที่เป็นข้าราชการ โดยการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเพื่อค้นคว้าว่าในต่างประเทศได้มีการกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับคุ้มครองพยานที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างไร

รวมถึงกฎหมายอื่นๆ เพื่อจะได้นำมาปรับใช้และเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และมาตรการในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546
2. เพื่อศึกษารูปแบบ การดำเนินการและมาตรการคุ้มครองพยานของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการกำหนดเป็นมาตรการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และศึกษากฎหมายคุ้มครองพยานในต่างประเทศและระบบคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ (Whistleblower Protection) เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

มาตรการคุ้มครองพยานในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในปัจจุบันทั้งมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ อาจกล่าวได้ว่ายังไม่สามารถที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่พยานได้ว่าจะได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอหรือได้รับค่าตอบแทนและค่าชดเชยที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่พยานบุคคลซึ่งเป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหน้าที่แน่นอน ไม่อาจเปลี่ยนภูมิลำเนา เปลี่ยนชื่อหรือเปลี่ยนอาชีพได้ ซึ่งกฎหมายคุ้มครองพยานในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจนในเรื่องนี้

1.5 วิธีการศึกษา

1. วิจัยเอกสารจากกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งเอกสารบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา
2. การวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานรวมถึงผู้ที่เคยเป็นพยานในคดีอาญา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และมาตรการในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546
2. ทำให้ทราบรูปแบบ การดำเนินการและมาตรการคุ้มครองพยานของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ได้แนวทางที่เหมาะสมเพื่อกำหนดเป็นมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ